

AFDELING A**VRAAG 1**

Hierdie vraag is **verplichtend** en moet deur ALLE kandidate beantwoord word.

Kies die korrekte alternatief en trek 'n "X" in die blokkie wat met jou antwoord ooreenstem.

1.1 In die kringloopmodel is huishoudings aan die:

- A aanbodkant van die faktormark en die vraagkant van die produkmark.
- B aanbodkant van die faktormark en die produkmark.
- C vraagkant van die faktormark en die produkmark.
- D vraagkant van die faktormark en die aanbodkant van die produkmark. (2)

1.2 In die kringloopmodel sal BBP heel waarskynlik styg indien daar:

- A 'n afname in uitvoere was.
- B 'n afname in staatsbesteding was.
- C 'n styging in invoere was.
- D 'n afname in besparing was. (2)

1.3 Watter EEN van die volgende sal waarskynlik 'n styging in die waarde van 'n ekonomie se vermenigvuldiger veroorsaak?

- A 'n Styging in die marginale geneigdheid om te spaar.
- B 'n Styging in die basiese koers van inkomstebelasting in die ekonomie.
- C 'n Afname in die marginale geneigdheid om in te voer.
- D 'n Afname in belegging in die ekonomie. (2)

1.4 Wat is progressiewe belasting?

- A Almal betaal dieselfde deel van sy of haar inkomste aan belasting.
- B Hoë verdieners betaal 'n groter deel van hul inkomste aan belasting.
- C Lae verdieners betaal 'n groter deel van hul inkomste aan belasting.
- D Pensioenarisse betaal 'n groter deel van hul inkomste aan belasting. (2)

1.5 "Suid-Afrika se Indeks van Sakevertroue het weer gestyg."

Die Indeks van Sakevertroue is 'n voorbeeld van 'n ... aanwyser.

A nalopende

B saamvallende

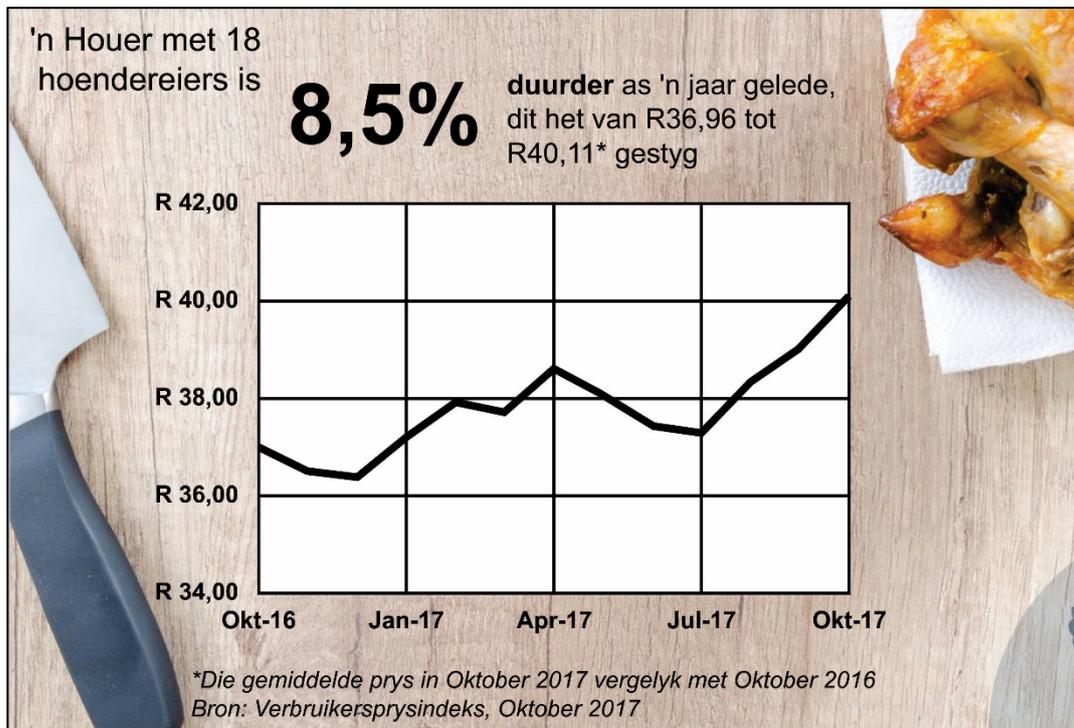
C leidende

D asimmetriese

(2)

1.6 Bestudeer Bron 1 en beantwoord die vraag wat volg.

Bron 1: Die prys van eiers

[Bron: <www.statssa.gov.za>]

Aangesien eiers 'n hoofbestanddeel in die bak van koeke is, gegrond op bostaande inligting,

A sal die vraagkromme vir koeke na links skuif.

B sal beide die vraag- en aanbodkrommes van koeke na regs skuif.

C sal die aanbodkromme van koeke na regs skuif.

D sal die aanbodkromme van koeke na links skuif.

(2)

1.7 Watter een van die volgende skep 'n aansporing vir firmas om besoedeling te verminder?

- A 'n Styging in negatiewe eksternaliteite indien firmas meer produseer.
- B Die versuim van die regering om firmas wat besoedel, te belas.
- C Staatssubsidies wat aan firmas betaal word wat hul produksie verhoog.
- D 'n Belasting wat op firmas gehef word wat besoedeling veroorsaak. (2)

1.8 Die handelsooreenkoms wat Suid-Afrikaners voorkeurtoegang tot die VS-mark gee deur middel van laer tariewe of geen tariewe op sekere produkte nie, staan bekend as ...

- A SADU
- B AGOA
- C EVV
- D CIVETS (2)

1.9 Algehele inkomste-ongelykheid kan gemeet word deur ...

- A die verskil tussen BBP en BNI.
- B die Gini-koëffisiënt.
- C die groeikoers van reële BBP.
- D die bevolkingsaanwaskoers. (2)

1.10 Watter een van die volgende lande is nie 'n lid van OPUL nie?

- A Afghanistan
- B Iran
- C Irak
- D Venezuela (2)

1.11 'n Onverwagse styging in Suid-Afrika se rentekoerse sal heel waarskynlik veroorsaak dat die geldeenheid appresieer weens ...

- A verhoogde invloei van warmgeld.
- B verhoogde uitvloei van warmgeld.
- C verhoogde lenery deur Suid-Afrikaanse verbruikers.
- D verhoogde belegging deur binnelandse firmas. (3)

1.12 'n Verskil tussen 'n merieteproduk en 'n openbare produk is dat ...

- A 'n merieteproduk altyd deur die private sektor verskaf word terwyl 'n openbare produk altyd deur die openbare sektore verskaf word.
- B merietegoedere gepaard gaan met koste terwyl openbare goedere sonder koste vir die staat verskaf word.
- C merietegoedere nie volop beskikbaar is nie terwyl die voorraad van openbare goedere onbeperk is.
- D verbruik van merietegoedere die hoeveelheid wat vir ander beskikbaar is verminder, terwyl 'n individu se verbruik van suiwer openbare goedere nie 'n invloed het op die hoeveelheid wat aan ander beskikbaar is nie. (3)

1.13 **"Wanneer die prys van 'n produk van R3 tot R5 styg, daal die hoeveelheid wat gevra word van 60 tot 40."**

Die **boogelastisiteitsmetode** sal aandui dat die pryselastisiteit ...

- A (-) 0,5 is en dus is die produk onelasties.
- B (-) 0,8 is en dus is die produk onelasties.
- C (-) 0,8 is en dus is die produk minderwaardig.
- D (-) 0,5 is en dus is die produk minderwaardig. (3)

1.14 Grensnutleer is op watter een van die volgende aannames gegrond?

- A Geen verandering in verbruiksaktiwiteite kan alle verbruikers beter daaraan toe maak sonder om ander slegter daaraan toe te maak nie.
- B Die bevrediging wat huishoudings uit die verbruik van 'n produk kry, neem af wanneer verbruik van daardie produk toeneem.
- C Die prys van 'n kommoditeit sal daal wanneer die aanbod van daardie produk die vraag oorskry.
- D Huishoudings het 'n deeglike begrip van hoe die ekonomie werk en leer vinnig uit koopfoute. (3)

1.15 Watter een van die volgende is waarskynlik 'n gevolg van die misbruik van markkrag deur 'n monopolis?

A 'n Wanaanwending van hulpbronne.

B Positiewe eksternaliteite in verbruik.

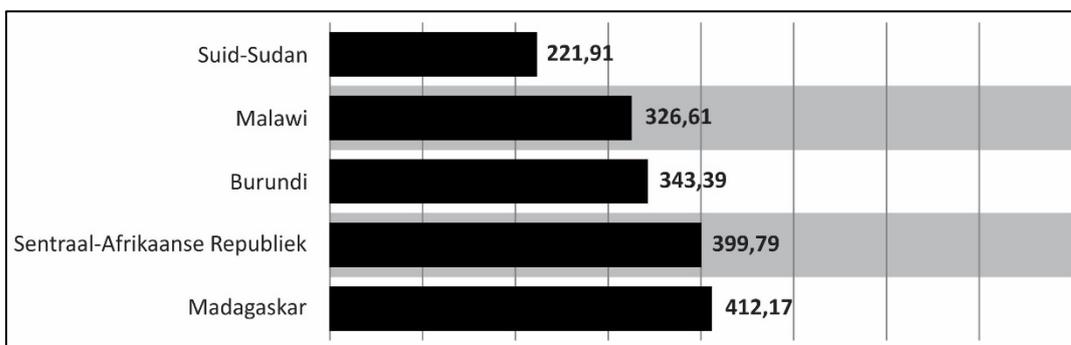
C Verhoogde mededinging tussen firmas.

D Oorproduksie van merietegoedere.

(3)

1.16 Bestudeer Diagram 1 en beantwoord die vraag wat volg.

Diagram 1: Lande met die laagste BBP per capita in 2017

[Bron: <<https://www.statista.com>>]

Van die vyf lande wat hierbo gelys is ...

A sal die Menslike-ontwikkelingsindeks naby aan 1 wees.

B is die Verbruikersprysindeks geneig om laer te wees.

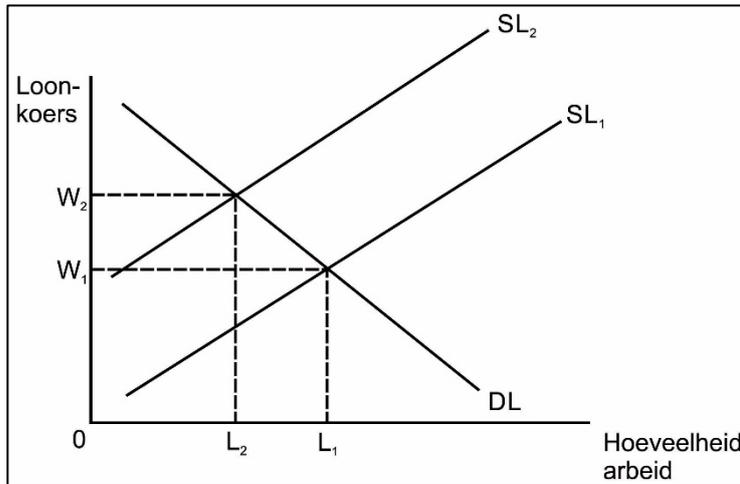
C is landbou geneig om 'n groter deel van die BBP te produseer.

D is hoë-inkomstehuishoudings geneig om 'n kleiner deel van die BBP te verbruik.

(3)

1.17 Bestudeer Grafiek 1 en beantwoord die vraag wat volg.

Grafiek 1: Arbeidsmark

In die arbeidsmark wat hierbo vertoon word, kon die skuif van die aanbodkromme van SL1 na SL2 veroorsaak gewees het deur:

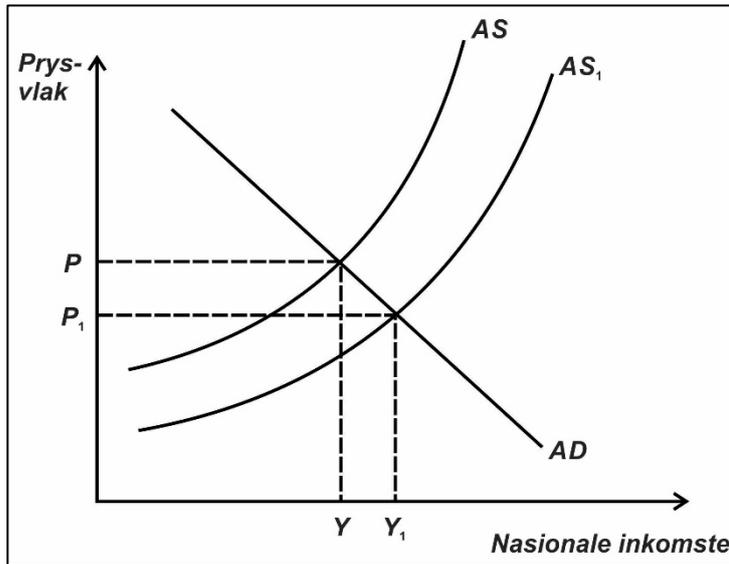
- A 'n toename in emigrasie.
- B 'n styging in arbeidsproduktiwiteit.
- C 'n daling in die prys van kapitaal.
- D die deregulasie van die arbeidsmark. (3)

1.18 Alle ander dinge synde gelyk, watter van die volgende, A, B, C of D, sal heel waarskynlik tot verslegting in Suid-Afrika se lopende rekening op die betalingsbalans wees?

	SA inflasiekoers	Waarde van die rand	
A	Verhoog	Verlaag	☐
B	Verlaag	Verhoog	☐
C	Verhoog	Verhoog	☐
D	Verlaag	Verlaag	☐ (3)

1.19 Bestudeer Grafiek 2 en beantwoord die vraag wat volg.

Grafiek 2: Totale vraag en totale aanbod

[Bron: <<http://revisionguru.co.uk/>>]

Die styging in BBP (nasionale inkomste) is as gevolg van ...

- A verhoogde verbruikersvertroue.
- B verhoogde prys van grondstowwe.
- C verhoogde onderwysvlakke onder werkers.
- D verhoogde standaard van omgewingsbeskerming. (3)

1.20 Die Suid-Afrikaanse Reserwebank (SARB) vereis dat handelsbanke reserwebatedeposito's by die sentrale bank hou.

Indien die SARB vereis dat handelsbanke hierdie deposito's verhoog, sal watter een van die volgende waarskynlik plaasvind?

- A Bankuitlening aan besighede en verbruikers sal styg.
- B Bankwinste sal styg.
- C Bankuitlening aan besighede en verbruikers sal daal.
- D Banke sal meer by sentrale banke moet leen. (3)

50 punte

AFDELING B

Beantwoord al die vrae in hierdie afdeling.

VRAAG 2 MAKRO-EKONOMIE

2.1 Bestudeer Tabel 1 hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Tabel 1: Nasionale rekening se syfers vir 2015 en 2016 teen konstante pryse

Item	2015 R miljoen	2016 R miljoen
Finale verbruiksbesteding deur huishoudings	2 465 806	A
Finale verbruiksbesteding deur die algemene regering	619 183	631 791
Bruto kapitaalvorming	651 781	603 024
B	-38	-5 550
Bruto Binnelandse Besteding	3 117 587	3 096 830
Uitvoer van goedere en dienste	911 366	C
D	965 814	930 513
Bruto Binnelandse Produk	3 063 101	3 071 658

[Bron: SARB-kwartaalbulletin]

2.1.1 Watter metode om die nasionale rekenings te bereken, word in Tabel 1 gebruik?

(2)

2.1.2 Noem of bereken A tot D. Jy hoef nie jou berekenings te wys nie.

(4)

2.1.3 Gebruik die syfers wat **gege**e is en bereken die ekonomiese groei vir 2016. Toon al die berekenings.

(4)

2.1.4 Moet die Suid-Afrikaanse ekonomie bekommerd wees dat sy Bruto Binnelandse Besteding in 2015 en 2016 meer is as sy Bruto Binnelandse Produk? **Motiveer jou antwoord.**

(4)

2.2 **"Sommige ekonome raam Suid-Afrikaanse verbruikers se marginale geneigdheid om te verbruik op 0,5."**

2.2.1 Verduidelik kortliks die betekenis van bostaande stelling.

(2)

2.2.2 Gebruik bostaande inligting en bereken die totale styging in nasionale inkomste indien daar 'n R30 miljoen styging in belegging was. Toon al die berekenings.

(5)

2.3 **"Suid-Afrikaanse vervaardigingsvlakke word sterk deur die wisselkoers beïnvloed."**

2.3.1 Beskryf die ekonomiese term "wisselkoers".

(2)

2.3.2 Verduidelik kortliks hoekom die appresiasie van die rand (ZAR) goeie nuus vir sommige Suid-Afrikaanse vervaardigers kan wees en slegte nuus vir ander Suid-Afrikaanse vervaardigers.

(4)

2.3.3 Verduidelik die uitwerking wat die faktore wat hieronder gelys is waarskynlik op die wisselkoers sal hê.

Tabel 2

	Faktor	Vraag of aanbod van rand (ZAR) beïnvloed?	Toename of afname in aanbod van of vraag na rand (ZAR)?	Uitwerking op die wisselkoers: appresiasie of depresiasie van die rand (ZAR)?
(a)	'n Toename in internasionale toeriste wat Suid-Afrika besoek			
(b)	'n Groot, aanhoudende tekort op die lopende rekening			
(c)	Politiese onstabiliteit en swak ekonomiese prestasie in Suid-Afrika			

(9)

2.4 "Die land het uit 'n resessie gekom en Suid-Afrika se BBP het welkome verbeterings ervaar"

2.4.1 Omskryf die ekonomiese term "resessie".

(2)

VRAAG 3 MIKRO-EKONOMIE

3.1 Onderskei tussen die kenmerke van volmaakte mededinging en monopolie deur Tabel 3 te voltooi.

Tabel 3: Markstruktuur

		Volmaakte mededinging	Monopolie
3.1.1	Aantal produsente (verkopers in die mark)		
3.1.2	Tipe/Aard van goedere wat vir verbruikers beskikbaar is		
3.1.3	Het die firmas beheer oor hul eie pryse?		
3.1.4	Is toetredhindernisse nul, laag of hoog?		
3.1.5	Tipe wins op die lang duur		

(10)

3.2 **"Die internet het baie markte nader aan volmaakte mededinging gemaak."**

Gee TWEE redes hoekom hierdie stelling waar is.

(4)

3.3 Bestudeer Tabel 4 en beantwoord die vrae wat volg.

Onderstaande tabel toon kruiselingse pryselastisiteit tussen produkte.

Tabel 4: Elastisiteit

		Effek op die:		
		Vraag na A	Vraag na B	Vraag na C
Verandering in die:	Prys van A	n.v.t.	+ 0,7	- 1,4

3.3.1 Omskryf die ekonomiese term "kruiselingse elastisiteit van vraag".

(2)

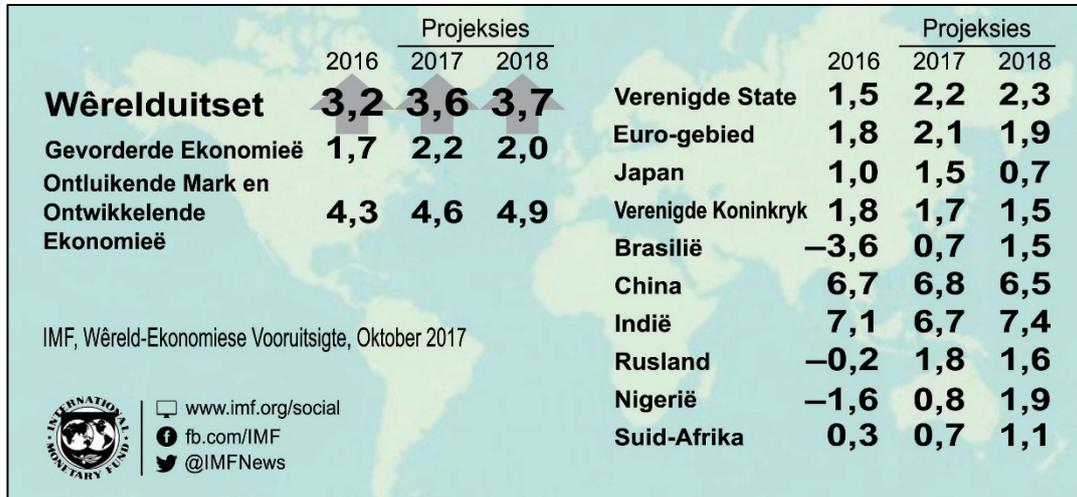
3.3.2 Gebruik 'n voorbeeld om kortliks die waarskynlike kruiselingse elastisiteitsverhouding tussen produk A en produk B te verduidelik, indien die prys van produk A verander.

(4)

VRAAG 4 AKTUELE EKONOMIESE KWESSIES

4.1 Bestudeer die volgende inligting in Bron 2 en beantwoord die vrae wat volg.

Bron 2

[Bron: <https://www.imf.org>]

4.1.1 Identifiseer TWEE gevorderde ekonomieë in bostaande inligting.

(2)

4.1.2 Identifiseer TWEE ontluikende ekonomieë in bostaande inligting.

(2)

4.2 Verduidelik kortliks wat die aanwysers hieronder meet en hoe hulle gebruik kan word om die prestasie van die ekonomie te meet.

4.2.1 BBP per capita

(3)

4.2.2 Gini-koëffisiënt

(3)

4.2.3 MOI

(3)

4.2.4 Onder vyf-sterfte

(3)

4.3 Jou finansiële adviseur beveel aan dat jy van jou geld in die gevorderde ekonomieë belê eerder as in die ontluikende ekonomieë. Stem jy saam met hierdie advies? Gee TWEE redes vir jou antwoord.

(4)

VRAAG 5 GEMENGDE VRAE

5.1 Verduidelik kortliks die volgende begrippe:

5.1.1 Oop ekonomie

(2)

5.1.2 Leidende ekonomiese aanwysers

(2)

5.1.3 Vry swewende wisselkoersstelsel

(2)

5.1.4 Vakbonde

(2)

5.1.5 Hiperinflasie

(2)

5.2 "Ondersoek na skooluniformpryse toon samespanning, nie-mededingende gedrag en prysvasstelling."

5.2.1 Verduidelik kortliks die ekonomiese term "samespanning".

(2)

5.2.2 In watter markstruktuur vind samespanning plaas?

(2)

5.2.3 Watter organisasie in Suid-Afrika ondersoek nie-mededingende gedrag?

(2)

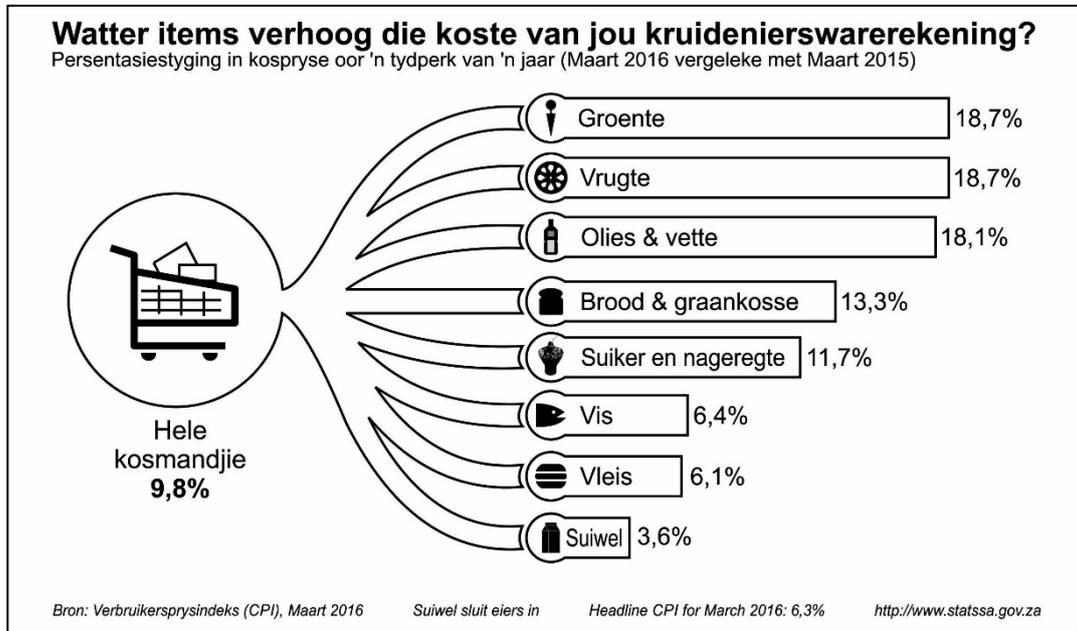
5.2.4 Ontleed kortliks TWEE redes hoekom prysvasstelling negatief vir die ekonomie is.

(4)

5.4 Bestudeer Bron 3 en onderstaande stelling om die vrae wat volg te beantwoord.

Bron 3

"Die VPI weerspieël nie die armes se pyn nie."

[Bron: <www.statssa.gov.za>]

5.4.1 Verduidelik kortliks of die inligting in Bron 3 goeie of slegte nuus vir Suid-Afrikaanse verbruikers is.

(2)

5.4.2 Wat is die inflasietekenspersentasie in Suid-Afrika?

(2)

5.4.3 Verduidelik kortliks hoe die VPI bereken word en hoekom hierdie berekening "nie die armes se pyn weerspieël nie".

(4)

AFDELING C

VRAAG 6 DATARESPONS

Bestudeer die volgende inligting en beantwoord die vrae wat volg.

Vraag 6.1 is op Spotprent 2 en Bron 4 gegrond.

Spotprent 2

[Bron: <http://www.zapiro.com>>]

Bron 4

Radikale ekonomiese transformasie

Die media het aangekondig dat radikale ekonomiese transformasie beteken om die Grondwet te verander om die regering in staat te stel om grond sonder vergoeding te onteien. Dit, saam met 'n besluit wat vir die nasionalisering van die Suid-Afrikaanse Reserwebank vra, en een wat by die regering op 'n spoedige implementering van gratis hoër onderwys vir kinders van arm families aandring, is algemeen aangehaal as bewys dat die ANC ekonomiese radikalisme omhels.

[Aangepas uit: <<https://www.biznews.com/thought-leaders/2018/01/10/decoding-anc-radical-resolutions/>>]

6.1 6.1.1 Beskryf die ekonomiese term "rommelstatus".

(2)

6.1.2 Met verwysing na Bron 4, identifiseer die DRIE hoofgebiede wat die fokus van radikale ekonomiese transformasie is.

(3)

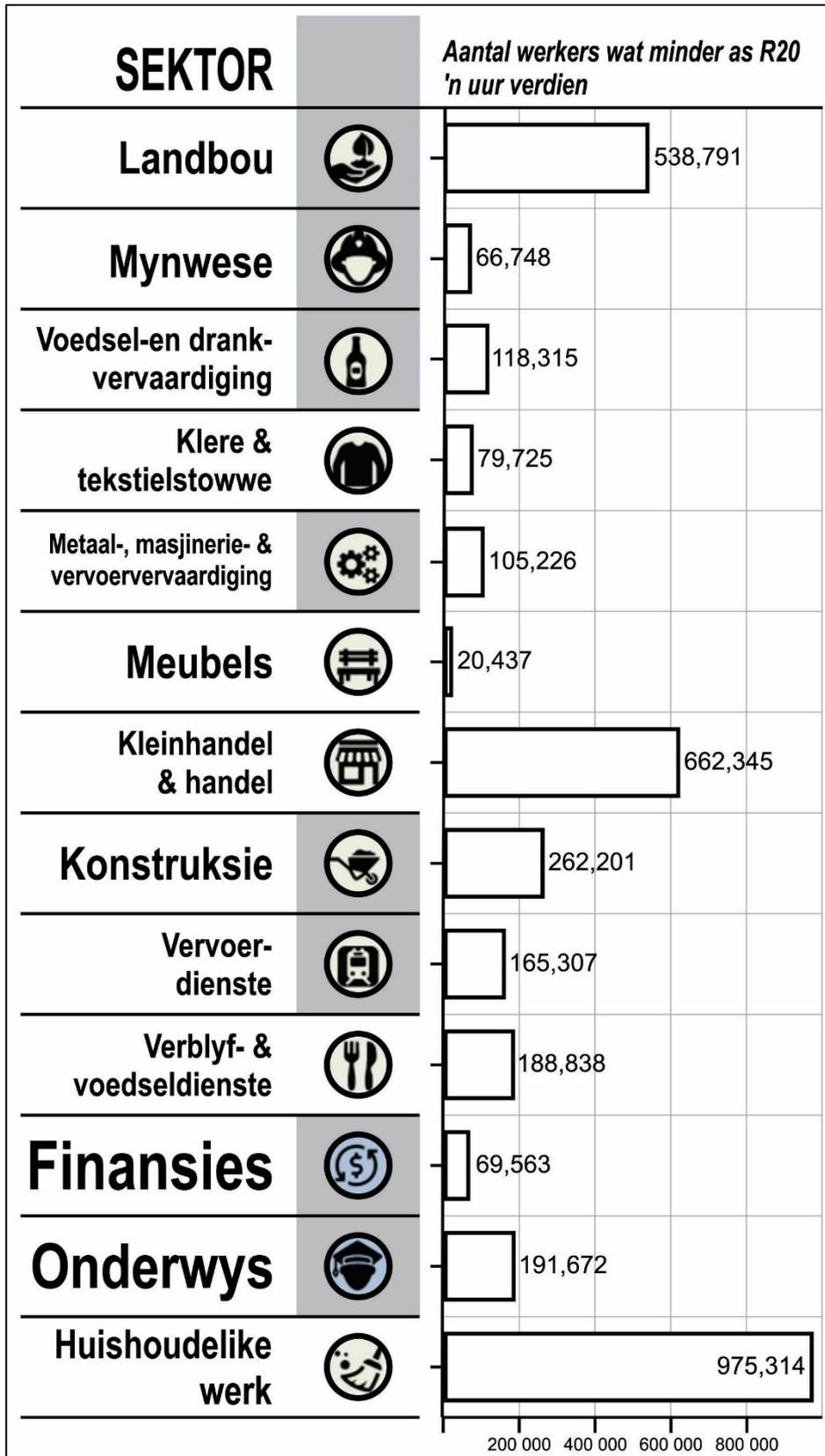
6.1.3 Verduidelik TWEE ekonomiese uitdagings waarvoor 'n land te staan kom wat rommelstatus het.

(6)

Vraag 6.2 is op Bron 5 en Bron 6 gegrond.

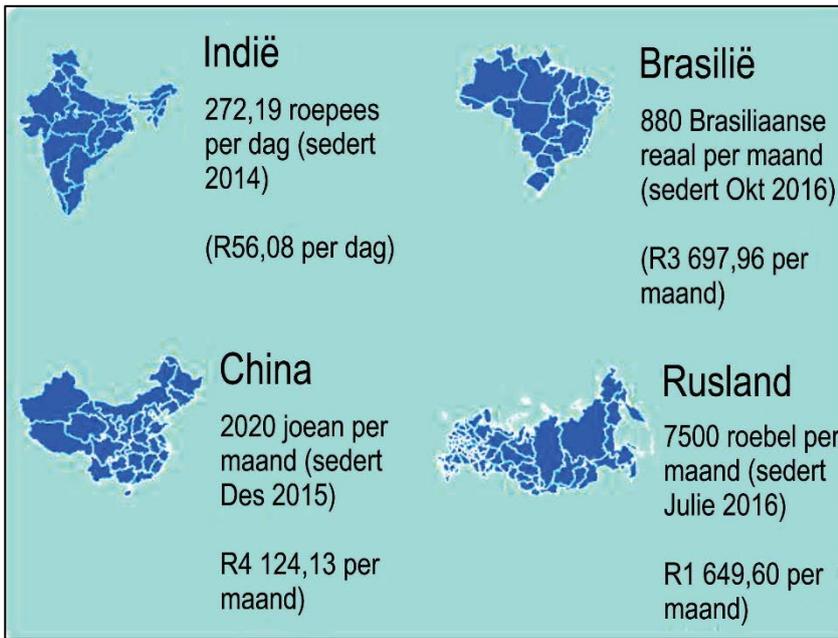
Bron 5

"Dit is amptelik: nasionale minimum loon is op R20 'n uur vasgestel, wat R3 500 per maand beteken, vanaf Mei 2018."

[Bron: <www.nationalminimumwage.co.za>]

Bron 6: Minimum lone van ander BRICS-lande

[Bron: <www.fin24.com/Economy/Labour/infographic-how-sa-minimum-wage-stacks-up>]

6.2 6.2.1 Omskryf die ekonomiese term "minimum loon".

(2)

6.2.2 Met verwysing na Bron 5, identifiseer die DRIE sektore wat die hoogste aantal werkers het wat minder as R20 per uur verdien.

(3)

